

על הכשלונות וההישגים במלחמה

דני חלוץ

בשלוש השנים האחרונות מאז מלחמת לבנון השנייה שורר שקט מוחלט בגבול הצפון. שקט שלא זכור כמותו מאז שנות השבעים. מציאות זו נקנתה במחיר חייהם של אזרחים וחיילים שנפלו במלחמה, במחיר כאבם של הפצועים, אזרחים וחיילים, ובמחיר אלה שעולמם נחרב, ואשר נושאים עד היום את צלקות המלחמה ופצעים. לבי אתם.

בפתח הדברים ברצוני להעיר הערה אישית הנוגעת לניצול מחפיר של השכול. גבורתם של הלוחמים עומדת בפני עצמה. כריכתה בליקויי הדרגים שמעליהם, שרובם ככולם עדיין משרתים בצה"ל וכמה מהם מיועדים לתפקידים בכירים ביותר, היא דבר שלא ייעשה ולא נעשה מעולם. גבורת חיילי צה"ל עמדה בפני עצמה מאז ומתמיד, ממלחמת העצמאות עד ימינו, וכל מי שפיקד פעם על חיילים עלול להיות חשוף להתחשבנות נמוכה שכזו, ובכלל זה מי שאמר את הדברים.¹

במלחמת לבנון השנייה זכינו להררי פרשנויות והרבה ביקורת, גם לוועדת בדיקה ממלכתית. מידת שביעות הרצון של כל אותם היושבים על היציע באותה עת לא הייתה יכולה להיות גדולה יותר. הם ידעו לחזות עוד במהלכה של המלחמה, היום אפשר לומר, בחוסר הצלחה, את התפתחות הדברים. לקח לאומי שצריך להילמד אצל כולנו נוגע למידת הצניעות הנדרשת אשר ליכולת שלנו כפרטים וכחברה להעריך את תוצאותיהם של מהלכים, אשר ברגע התרחשותם נתפסים באופן מסוים ובחלוף זמן מקבלים משמעות אחרת.

במציאות המזרח-תיכונית הישגי מלחמה נמדדים בראש ובראשונה בשינוי המצב שהיא פרצה בגינו, בהגדלת מרווח הזמן עד העימות הבא, וביכולת לנצל את ההישגים הצבאיים בשדה המדיני. במלחמת לבנון, כמו בכל מלחמות ישראל האחרות, היו הישגים והצלחות, ליקויים וכישלונות. כל אלה תוחקרו עד תום בתחקירים רחבי היקף, חסרי תקדים ונוקבים, שבחנו את הדברים לפרטי פרטים, והיו תשתית לתכנית עבודה מתקנת לצה"ל וגם למדינה. הרבו לדבר על כישלונות המערכתיים והאישיים, ולא אכחיש – היו כאלה, אך מיעטו להזכיר את ההישגים.

רב-אלוף (מיל.) דני חלוץ, רמטכ"ל צה"ל בשנים 2005-2007

בהקשר זה נאמר לאחרונה כי אמנם גבול הצפון שקט, אך המצב נפיץ. שורר שקט – זאת עובדה. הנפיצות היא סוג של הערכה. יתרה מזו, המזרח התיכון כולו נפיץ. על איכותה של הערכה זו ניתן להתווכח, כמו שאפשר לעשות בנוגע להערכות הרבות בנושאים מגוונים, אשר נשמעות חדשים לבקרים על ידי גורמים בני סמכא לכאורה. בהקשר זה יש להזכיר למשל את הערכתם של מומחים שונים ערב סיום המלחמה, אשר ניבאו כי השקט בלבנון לא יחזיק מעמד אלא חודש-חודשיים או התחזית שחזבאללה ינצח בבחירות האחרונות בלבנון אשר נערכו ביוני 2009.

שורשיה של מלחמת לבנון 2006 נטועים במאי 2000. ההחלטה המדינית, הנכונה לדעתי, לסגת חד-צדדית מלבנון ולהתייצב על קו הגבול הבינלאומי ובלי לייצר הרתעה איבדה מחשיבותה עקב מדיניות אי-פעולה שאימצנו לאחר מכן. מדיניות זו התבטאה בתגובות מהוססות למעשי ההתגרות והטרור של חזבאללה לאורך הגבול. ממאי 2000 עד מלחמת לבנון ביצע הארגון כ-27 פעולות טרור והתקפות נגד כוחותינו. תגובותינו היו רפות, שלא כהצהרותינו לפני הנסיגה, אשר התחייבו כי לבנון תבער אם חזבאללה יפעל נגדנו. מן המבחן הראשון שעמד לפתחנו עם חטיפת שלושת חיילי צה"ל בני אברהם, עדי אביטן ועומר סואעד, זיכרונם לברכה, באוקטובר 2000. מנקודה זו ואילך אימצנו גישה של ריסון, איפוק ותגובה סמלית, אשר עודדה את הצד השני למתוח את חבל עד קרוב לסף קריעתו באמצעות מעשי טרור חוזרים ונשנים.

דפוס התגובה שלנו נלמד על ידי חזבאללה. בכלל יש לציין כי חזבאללה הוא ארגון לומד. הוא המשיך להלך על הסף, כמו אדוניו האיראנים בנושא הגרעין, ובתוך כך הוא הצליח להרדים אותנו בתהליך אטי ורצוף שנמשך שש שנים, עד יולי 2006. בה בעת נבנה מתחת לאפנו ארגון טרור וגרילה מבוצר ומצויד, היושב לפתחם של יישובי קו העימות; ארגון טרור וגרילה שיצר מולנו משוואת הרתעה, ואחז את יישובי הצפון וחיילי צה"ל במוצבים כסוג של בני ערובה.

דרך הפעולה שהמלצתי עליה ביום פתיחת המלחמה, ב-12 ביולי 2006, התגבשה אצלי לאורך זמן רב. היא לא נולדה ביום החטיפה של אלדד רגב ואהוד גולדווסר זיכרם לברכה. הרעיון אשר עמד בבסיס המלצתי היה לדחוף את חזבאללה אל מעבר לסף שהוא צעד עליו, באמצעות פעולה מעבר לציפיות שלהם, פעולה שתבהיר כי המחיר שנגבה מן הצד השני גבוה מפוטנציאל הרווח שלו.

אכן, היה אפשר להמשיך ולבחור במדיניות "בת היענה", לטמון את הראש בחול, ולחשוב שהטילים ימשיכו להחליד. אפשר היה להציע להסתפק בתגובה נקודתית. אפשר היה להמליץ גם על המתנה והתארגנות ארוכה לפעולה, שבמציאות שלנו סביר שלא הייתה מבוצעת. בזמנו חשבתי אחרת. גם היום, עם אותם נתונים בדיוק, הייתי חוזר וממליץ על אותו דפוס פעולה. דפוס פעולה אשר מבוסס על פעולה רחבה באש, ואשר לוקח בחשבון גם אפשרות למהלך קרקעי.

ההחלטה של ממשלת ישראל לפעול בלבנון בקיץ 2006 הייתה נכונה וצודקת. היא ביטאה את ההבנה כי המציאות אשר שררה בגבול הצפון בלתי נסבלת ואת ההבנה כי יש צורך לשנותה. מנהיגות אינה נמדדת במידת היכולת להתחמק מקבלת החלטות מכריעות. היא נמדדת במוכנות להמליץ המלצות ולקבל החלטות, גם אם אינן פופולריות, ביכולת לדבוק בהן תוך כדי הקשבה והפנמה של דעות אחרות, ובנכונות לשאת באחריות ולשלם את מחירן האישי של החלטות אלה, לטוב ולרע.

האם עלה על דעתו של מישהו שההמלצה לדרג המדיני לפעול כמו שפעלנו היא החלטה שנולדה ברגע התרחשות החטיפה ב־12 ביולי 2006? אם כן, אומר שדעתו אינה מבוססת אלא על הרהורי לבו, על הבל ועל רעות רוח. תפיסת עולמי בנושא הלבנוני התגבשה כאמור לאורך זמן, עוד קודם מינוי לתפקיד הרמטכ"ל. היא התבססה על ניתוח המציאות שביצעתי בעזרת עמיתי, על אי־הצלחת המדיניות הקודמת ועל השאיפה לשנותה. כאמור, בבסיס המלצתי עמדה גישה של פעולה בעצמה גדולה, הרבה מעבר לציפיות היריב. תפיסה שיסודותיה באמונה, שאם חפצי חיים אנו כמדינה עצמאית בזירה המזרח־תיכונית, עלינו לייצר הרתעה, לפעול בנחישות, ולעתים אף בדרך פעולה של "בעל הבית השתגע".

המלצתי זו נפלה על אוזניים קשובות, ואושרה פה אחד על ידי ממשלת ישראל, שבהרכבה, להזכירכם, היו שלושה שרי ביטחון בדימוס, מלבד שר הביטחון המכהן. שימוש בכוח צבאי בא במקום שלא עלו בו יפה הדרכים המדיניות לטיפול בבעיה ביטחונית או מדינית. הוא אמור לייצר מצב חדש, שהמדינאים יוכלו לחזור ולהשתמש בו בכלים מדיניים לטיפול בבעיה.

אם אנו מבקשים למדוד את הישגי מלחמת לבנון על פי הקריטריון המתייחס לאורך תקופת השקט אשר הושגה לאחר הלחימה, נמצא שמלחמה זו לא נופלת בהישגיה מן המלחמות האחרות שעברו עלינו, אך זהו אינו המדד היחיד, ובוודאי לא המדד הקובע. כאשר אנו באים היום לבחון את תוצאות מלחמת לבנון השנייה, יש לנסות למצוא סרגל ייחוס שיאפשר בחינה אובייקטיבית ככל האפשר ותוך כדי השוואת המלחמה למלחמות אחרות. הבעיה היא שסרגל מעין זה אינו בנמצא. לכל מלחמה היו מאפיינים שונים: היריב, המערכת המדינית שלנו, המערכת המדינית היריבה, המערכת הבינלאומית, האמצעים שהשתמשנו בהם, סוג האויב ועוד.

לפיכך המבחן המשמעותי הוא מבחן ההישגים אל מול המטרות שהוגדרו למלחמת לבנון השנייה, והתוצאות המדיניות והאסטרטגיות שהיו למלחמה זו. אפשר לבקר את המטרות, ביקורת היא לגיטימית, אבל אי־אפשר לבחון פעולה על סמך מטרות שלא הוגדרו לה. תוצאות מלחמה נבחנות לא על בסיס אלטרנטיבות שלא מומשו ולא על סמך שאלות היפותטיות אשר נשאלות בחכמה שלאחר מעשה. לעולם החלופה שלא מומשה תהיה אטרקטיבית יותר משום שהיא מראה

את כל יתרונותיה התאורטיים בלי שעמדה במבחן המעשה שהיו מתגלים בו גם חסרונותיה המעשיים.

מאז מלחמת יום הכיפורים השתנו מאפייני האיומים שמדינת ישראל מתמודדת עמם – מאיומים צבאיים קונבנציונליים לאיומי טרור מורכבים, ואני שם בסוגריים את איום הגרעין המתפתח. לא זו מטרות הרצאתי. במקום להתמודד עם גייסות אויב משוריינים אשר שועטים לעברנו, החלה מדינת ישראל להתמודד עם קבוצות מחבלים רוויי שנאה עיוורת. העורף האזרחי של מדינת ישראל נהיה מטרה מרכזית באמצעות פעולות טרור לסוגיהן, ששיאן טרור המתאבדים ולצדן ירי רקטות לעבר מרכזי אוכלוסייה. מלחמת הטרור מטבעה היא מלחמת התשה, שההתמודדות עמה דורשת יכולות ייחודיות וגם זמן ממושך.

דפוס המלחמות בעת החדשה השתנה. מרבית העימותים בעולם מתנהלים כיום סביב מלחמות של מדינות אל מול ארגוני טרור או גרילה. סריקה של מפת כדור הארץ מראה כי בעשורים האחרונים מתחוללים כמה עימותים מתמשכים, שסופם אינו נראה לעין ועניינם הוא לחימה בטרור. כך לדוגמה ארצות הברית בעיראק, מלחמת נאט"ו בהובלת ארצות הברית באפגניסטן ובפקיסטן, לחימת צה"ל בלבנון ומול הפלסטינים בשטחים, ולחימה בטרור בעצמה נמוכה אך ממושכת באזורים נוספים בעולם. בהקשר זה ראוי שנלמד גם מניסיונם של אחרים, ובכלל, שנכניס את הדברים לפרופורציה כשאנחנו דנים עם עצמנו על עצמנו ועל אחרים. בכל הדוגמאות שהזכרתי הלחימה נמשכת שנים ארוכות וההכרעה מתמהמהת. מהי הכרעה? כך היה גם אצלנו באירועי 2000, שהחלו בספטמבר של אותה שנה ודעכו לאטם ביהודה ושומרון במשך שש שנות לחימה, במחיר כבד של 1,100 הרוגים, קרבנות, אזרחים וחיילים.

למלחמת לבנון השנייה ניתנו מראש מטרות מוגדות ומוגבלות. אף אחת מהן לא הגדירה את מטרת המלחמה כהשמדה, ריסוק או מחיקת ארגון חזבאללה ממפת המציאות הלבנונית.² כמו שציין פרופסור אייל זיסר, ארגון חזבאללה הוא לא רק ארגון טרור אלא גם תנועה אידאולוגית וחברתית. ניסיון העבר שלנו מראה כי אין זה פשוט לנסות לשנות את פני המציאות הפוליטית בלבנון. על פי הערכתנו, הגדרתם של הישגים אחרים מאלה, רחבים יותר, הייתה דורשת פעולה בעלת אופי אחר לחלוטין מזו שננקטה, והדבר היה גורם לנו להתבוסס שוב בבויק הלבנוני. חשבתי מן היום הראשון שעלינו לראות את מדינת לבנון כמקשה אחת וככתובת לפעולתנו המבצעית. עמדתי זו לא התקבלה. היו מקרים, ואגב זה לא היחיד, שלא הצלחתי "להפנט" את הדרג המדיני לאמץ את עמדותיי. לפני שאתייחס למטרות ולמידת השגתן, אחזור ואזכיר את נקודות התורפה, הטעויות ואי-הצלחות העיקריות שלנו, לא על פי סדר חשיבות. אני מניח שאחזור על דברים שאמר ידידי קפלינסקי, אבל אני מחויב להזכירן:

- לא גייסנו את המילואים במועד המתאים כדי לאיים בפעולה קרקעית במועד מוקדם יותר. איום בפעולה קרקעית, ולא בהכרח מימוש אופציה זו בפועל.
- היו ליקויים בשיח בין דרגי הפיקוד השונים.
- הייתה הזנחה מתמשכת של רמת האימונים והכשירות של חילות השדה, ואני מדגיש, הזנחה מתמשכת.
- העורף האזרחי ודרכי הטיפול בו על ידי הרשויות המוסמכות והאחריות לנושא, ובכללן צה"ל, לא הוכנו כראוי.
- רמת ציפיות גבוהה, שנבנתה בין היתר בגלל הסברה לקויה של המציאות שאנו עומדים בפניה.

לאלה נוספו ליקויים, טעויות וכשלים שאותרו והוגדרו בתחקירים שבוצעו על ידי בצה"ל. אחד מהם, ואחזור אליו בהמשך הדברים, נוגע לרמת מוכנות הפקודות שלנו.

המטרות האסטרטגיות שהוגדרו למלחמת לבנון השנייה נרשמו בשפה ברורה, הוצגו ואושרו. ואני מצטט את מה שהוצג ואושר: "העמקת ההרתעה הישראלית במרחב וייצוב מערכת יחסים בין-מדינתית עם לבנון. הפסקת הטרור מתחומה הריבוני של לבנון כלפי מדינת ישראל". בהקשר זה לא הוגדר ממד של זמן. מטרות נוספות היו: "פגיעה משמעותית בחזבאללה. דחיקת הממשל הלבנוני והמערכת הבינלאומית למימוש אחריותו המדינתית, ובכללה שליטה ביטחונית בדרום לבנון. הפעלת לחץ על חזבאללה להשבת החטופים". אני התנגדתי שהכותרת תהיה "החזרת החטופים" כי זו משימה שלא היינו עומדים בה. חשבתי שהיא לא ניתנת להשגה בדרך של פעולה צבאית ישירה. מטרה אחרונה הייתה "הותרת סוריה מחוץ למערכה וצמצום הזיקה לזירה הפלסטינית". זאת הייתה התכלית אשר הוגדרה למלחמה.

את הציפיות למהלכי בליץ צבאיים דוגמת מלחמת ששת הימים יצרו אחרים ולא צה"ל. ידענו היטב שזו אינה לחימה מול צבאות ומדינות, אלא לחימה מול טרור המצוי ופועל באזורים עירוניים, בחסות אוכלוסייה אזרחית, רובה תמימה. לא כל שיעי הוא אויב של מדינת ישראל.

אם חפצים אנו לבחון הצלחה של מערכה צבאית בראי הזמן, הרי קודם כול צריך להעמיד למבחן מקצועי את התכלית האסטרטגית, שאותה ציטטתי ואת מידת השגתה. איני מתכוון לצבוע את הדברים בוורוד. איני מתכוון להשתמש במילה "ניצחון" או לברוח מהביקורת, שבחלקה הייתה צודקת, אך גם אין בכוונתי לקבל כל הערה וביקורת ככזה ראה וקדש. עם כל הכבוד לאלה שישבו ביציע, לא כל מה שנאמר היה על בסיס מקצועי. היו גם סיבות אחרות, ולא אכנס אליהן כאן.

בחינת הישגי המלחמה אל מול מטרותיה מובילה לכמה מסקנות: הרתעה שהרתיעה ישראל במרחב התחזקה. מאז מלחמת לבנון השנייה פעולות מבצעיות מסוימות שיוחסו לנו על ידי מקורות זרים נותרו ללא מענה מן הצד היריב ולא בכדי.³ הטרור של חזבאללה מתחומה הריבוני של לבנון פסק בשלוש השנים האחרונות. חזבאללה ספג מכה חסרת תקדים. כ-700 מאנשיו נהרגו, כאלף נפצעו בחודש אחד של פעולה. גם לנו היו נפגעים. מניתי אותם ודיברתי עליהם בפתיחת דבריי. חזבאללה אינו פרוס עוד על גדר הגבול עם ישראל. כן, ייתכן שבעתיד ישוב לשם. מרכז הארגון בשכונת הדאחיה שבבירות נהרס. מערך הרקטות ארוכות הטווח שלו הושמד וכן נפגע העורף הלוגיסטי שלו בבקעת הלבנון. יתרה מזו, הממשל הלבנוני מממש את אחריותו המדינתית באופן אשר הוא מפרש אותה. במסגרת זו פרס יותר מעשרת אלפים מחייליו בדרום לבנון, מלבד 12 אלף חיילי הכוח הרב-לאומי אשר פועלים במרחב זה.

בהערת סוגריים אני אומר לראש המכון עודד ערן כי אם מציבים יעדים מדיניים בלתי מציאותיים, אין להתפלא שאי-אפשר להשיגם. ככלל, פעמים רבות קיימת בקרבנו נטייה להניח שאנו משחקים עם עצמנו. ראוי להזכיר כי לכל משוואה יש שני צדדים. בשל כך קוראים לה משוואה. הציפייה שממשלת לבנון וצבא לבנון יילחמו נגד בני עמם כדי לשרת אותנו היא ציפייה שלדעתי אין לה סיכוי להתממש. לא היום ולא אף פעם.

הלחץ להחזרת החיילים החטופים לא עלה יפה מיד; לצערנו, הם הוחזרו למנוחת עולם רק בחלוף שנתיים למלחמה. סוריה נותרה מחוץ למערכה, ולא נוצרה זיקה בין הזירה הלבנונית לפלסטינים.

למלחמת לבנון השנייה היו גם השפעות אסטרטגיות בזירות השונות. בלבנון – מנהיג חזבאללה נסראללה עדיין נמצא במרתפי בירות, נוהג כרדוף. על פי דבריו, לו ידע מראש את המחיר על מעשיו לא היה מבצע את החטיפה ב-12 ביולי. מחיר ההתגרות במדינת ישראל נצרב היטב בציבור הלבנוני. תהליך השיקום שם לא הסתיים. סקרי דעת קהל ופרסומים, שגם אני קורא אותם מפעם לפעם, מכים על חטא ההתחברות לציר הרשע. חזבאללה הפסיד בבחירות אשר נערכו לאחרונה בלבנון. הפסדו נבע מעצם השיטה אשר נהוגה בזירה הפוליטית במדינה, אך היה בכך גם ביטוי להבנת הציבור בלבנון את משמעויות הנזקים הכבדים שהביא עליו ארגון זה בקיץ 2006.

מאז המלחמה התחמש חזבאללה בעשרות אלפי רקטות. יש לציין עובדה זו, ואתיחס בהמשך הדברים לסוגיית ההתחמשות בכלל, לא רק בלבנון. אלפי רקטות, שבתסריטים מסוימים עלולות להיות משוגרות לתחומי מדינת ישראל, ובתסריטים אחרים עלולות להתפוצץ בתוך לבנון. היום יותר מתמיד ברור, מבחינתנו, כי ממשלת לבנון היא כתובת למתרחש בתוכה ומתוכה.

במבצע "עופרת יצוקה", אשר נערך נגד חמאס ברצועת עזה בדצמבר 2008-ינואר 2009, נמנע חזבאללה מלפעול נגדנו. להזכירכם, להבדיל מכך, ב"חומת מגן" באפריל 2002 ירה חזבאללה מאות רקטות ופצצות מרגמה לעבר יישובי צה"ל ומוצביו בגבול הצפון.

סוריה – במובנים מסוימים היא מורתעת. מלבד דברי הרהב הפומביים ששיבחו את חזבאללה ואת דרכי לחימתו, המשטר הסורי מבין את מודל הפעולה שיישמנו במלחמת לבנון, וככל הנראה גם חושש ממנו. סוריה מחפשת נתיבי התקרבות לעולם המערבי. לאחרונה דובר על חזרת שגריר ארצות הברית לדמשק במועד כלשהו בעתיד. אולי יש בכך ביטוי להפנמת המשטר הסורי את משמעויות התחברותו ל"ציר הרשע".

איראן – המעורבות של איראן בלבנון נחשפה מעבר למה שידענו בעבר. איראן נדרשת כיום לתמוך בשיקום נזקי המלחמה, נזקי חזבאללה, ובצידודו מחדש בהשקעה אדירה. אי-אפשר לשלול את האפשרות שההתקוממות בבחירות האחרונות באיראן היא ביטוי לכך שנקעה נפשם של כמה מהאזרחים האיראנים ממדיניות ממשלתם גם בנושא התמיכה בציר הרשע, מדיניות שבאה על חשבון שיפור רווחתם של אותם האזרחים.

באשר למדיניות המתונות אומר כך: מצרים, ערב הסעודית, ירדן ואחרות מואסות בחזבאללה. הן עושות כל שלאל ידן כדי לתמוך בלבנון האחרת. חזבאללה ופטרונותו איראן, המציבה גם איום גרעיני על האזור כולו, דחיות על ידן. בהקשר זה ראוי להזכיר גם את פעולת מצרים ותגובתה נגד תאי הטרור של חזבאללה אשר נחשפו בשטחה בשנה האחרונה ואת המסרים החריפים שהוחלפו בין הצדדים בעקבות זאת. פעולתה של מצרים והמלחמה המילולית שהתפתחה בינה ובין חזבאללה ואיראן על רקע זה הם עדות למצבו של הארגון בקהילת המדינות הערביות המתונות, ופרופסור זיסר חיזק את הדברים בנתונים מסקר דעת קהל בנוגע לאחוזי התמיכה הנמוכים להם זוכה חסן נסראללה, מנהיג חזבאללה ברחבי העולם הערבי.

השלכה נוספת של המלחמה הייתה שינוי עולם המושגים וההתנהגויות אצלנו. בקרבנו גברה ההכרה כי תקציב הביטחון אינו יכול להיות עוד יעד אוטומטי לצמצום וקיצוץ. מלבד זה, הופנמה גישת הפעולה יותר מציפיות היריב. מודל הדאחיה כמודל פעולה מבצעי נהיה מקובל. לצד זאת, אפשר לציין את הפנמת העובדה כי העורף האזרחי הוא חלק בלתי נפרד ממטרותיו וממחיריו של כל עימות עתידי. ביטויים שזכו למקלחת צוננים במלחמת לבנון הפכו כיום כמעט לתורה מסיני. מונחים דוגמת "אין זבנג וגמרנו" בסוג לחימה כזה, "עמידות העורף כמרכיב ביכולת הכוללת", "רקטות וטילים יירו עד היום האחרון", "נדרשים זמן וסבלנות" ועוד, אלה הם ציטוטים מדברים שנאמרו בזמן המלחמה וזכו לגלי

ביקורת, והיום הם כמעט מובנים מאליהם. מלבד זה, ביצעה התקשורת חשבון נפש נוקב אחרי מלחמת לבנון השנייה. גם צה"ל הפיק לקחים ותיקן את מדיניות התקשורת השגויה שהופעלה במלחמה. את כל אלה השיגו חיילי צה"ל ומפקדיו, שבלחימתם ובאומץ לבם הביאו לשינוי.

לא אתקע כף לידו של איש אשר לפרק הזמן שתימשך בו המציאות במאפיינים אשר תיארתי עד כה, אך אני משוכנע שכל החלטה של אויבינו לבחון את סבלנותנו תיעשה בחיל ורעדה.

אשר לאתגרי העתיד, היכולת לחזות את העימות הבא מוטלת בספק. עם זאת, יש לתת את הדעת לנתון אחד כהנחת עבודה מוצקה. העורך האזרחי של מדינת ישראל ימשיך להיות מטרה מועדפת בזמן מלחמה. לפיכך צה"ל צריך לקבל את המשאבים המתאימים כדי להיערך, להצטייד ולהיות כשיר לפעולה בתוך פרק זמן קצר ביותר, מתוך מטרה להשיג בזמן הקצר ביותר את המטרות הטקטיות, האופרטיביות והאסטרטגיות שיוטלו עליו. בהיבט זה חשוב לחזק את עמידותה של החברה הישראלית ולגבשה לקראת עימותים עתידיים, אם אכן יתרחשו.

מרכיב ההגנה נגד טילים ורקטות – האקטיבי בדמות מערכות מיירטות, והפסיבי בדמות מיגון – הוא חלק בלתי נפרד מסך היכולות שעלינו להמשיך ולבנות.

לצד כל אלה יש להדגיש כי הרתעה אינה אמצעי למנוע את התעצמות היריב. ודאי יש רבים אשר זוכרים כי התעצמות לאחר מלחמה היא פעולה טבעית של הצד השני. התעצמות ניתנת לעצירה במהלכים מדיניים או בפעולות צבאיות.

תגובה מעבר לציפיות של היריב צריכה להיות יסוד לדרך פעולה עתידית. במקרה הלבנוני, מדינת לבנון היא הכתובת לכל מה שמתרחש מתחומה כלפי מדינת ישראל. העובדה שחזבאללה בונה את כוחו ונערך בתוככי היישובים של השיעים נותנת לנו את הלגיטימציה המבצעית, החוקית והמוסרית לתקוף שם בעתיד באופן נרחב, אם יעלה הצורך בכך וכמענה לפעולות טרור משטח לבנון. כמו האופן שפעלנו בו בשכונת הדאחיה בבירות ב־2006. דבר זה מחייב לבצע את כלל הפעולות המקדימות, שיקטינו את הפגיעה באזרחים תמימים.

על רקע המלחמה ותוצאותיה אנו חייבים לעצמנו בירור יסודי של מושגי הניצחון וההכרעה, ודאי כאשר מדובר בסוג הלחימה שאנו ניצבים בפניו בעת הנוכחית. שימוש במושגים אלה בלי בירור תוכנם יש בו סכנה גדולה ביצירת פער ציפיות ובהערכה מוטעית של ההישגים.

לבסוף, יש להעיר כי מלחמת לבנון השנייה, וכמוה מבצע "עופרת יצוקה", נהיו עם סיומם מלחמות עבר, שבמתכונתן המוכרת לנו לא יחזרו. הלקחים שהופקו והמסקנות שהוסקו צריכים לשמש מנוף להתקדמות. ההיערכות לעתיד טומנת בחובה את הצורך להשתנות באופן מתמיד ולהתנתק מקיבעונו. אם נבצע דבר זה, נתמודד בהצלחה עם תסריטים אשר כיום הם בבחינת בלתי ידוע.

הערות

- 1 דני חלוץ מתייחס לדבריו של שר הביטחון אהוד ברק, אשר הצהיר בטקס האזכרה הרשמי במלאות שלוש שנים למלחמת לבנון: "חירוף נפשם (של הנופלים) חיפה לא פעם על שגיאות בדרגים מעליהם", **הארץ**, 9 ביולי 2009.
- 2 דני חלוץ מתייחס לכותרות העיתונים בימיה הראשונים של המלחמה. כך ביום שישי 14 ביולי 2006, יצא העיתון "ידיעות אחרונות" בכותרת "היעד: נסראללה", ואילו העיתון "מעריב" קרא: "לרסק את חזבאללה".
- 3 תקיפת הכור הסורי בספטמבר 2007, חיסול ראש הזרוע הצבאית של חזבאללה עמאד מורנייה בפברואר 2008.